

Onderwerp Raadsvoorstel inzake Vaststelling water en klimaatadaptatieplannen
Vergaderdatum 7 juli 2021
Zaaknummer 0971174977

Aan de Raad

Voorstel

De gemeenteraad wordt voorgesteld:

1. Het beleidsplan water en klimaatadaptatie Westelijke Mijnstreek 2022-2027 vast te stellen.
2. Het kostendekkingsplan water en klimaatadaptatie gemeente Stein 2022-2027 vast te stellen.
3. Te kiezen voor scenario B van het kostendekkingsplan. Scenario B bestaat uit een jaarlijkse verhoging van € 8,50 van het eigenarendeel van de rioolheffing. De van scenario B afgeleide exploitatielasten en -baten worden opgenomen in de meerjarenbegroting 2022-2025. De op basis van scenario B uit te voeren investeringen worden opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma van de meerjarenbegroting 2022-2025.
4. Kennis nemen van het beheerplan en projectenplan water en klimaatadaptatie

Inleiding

De huidige afvalwaterplannen zijn verlopen. Binnen het samenwerkingsverband Westelijke Mijnstreek is daarom een nieuw beleids- en uitvoeringskader water en klimaatadaptatie ontwikkeld over de omgang met de gemeentelijke onderdelen van de waterketen. Het beleids- en uitvoeringskader voor de omgang met water & klimaatadaptatie in de Westelijke Mijnstreek bestaat uit vier plannen. In het beleidsplan bespreken we de gezamenlijke visie, missie, ambities en strategieën. In het beheerplan vertalen we dit naar concrete uitgangspunten. In het projectenplan beschrijven we per gemeente wat we gaan doen. In het kostendekkingsplan berekenen we per gemeente voor de lange termijn wat de zorg voor de waterketen kost en vertalen we dit naar de rioolheffing die de inwoner betaalt.

De voorliggende water en klimaatadaptatieplannen zijn een actualisatie van de afvalwaterplannen (voormalig Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan), waarbij de huidige lijn zoveel mogelijk wordt doorgezet, aangevuld met een aantal uitdagingen. Deze uitdagingen betreffende vooral het klimaatadaptatievraagstuk. De plannen zijn het resultaat van een gezamenlijk planvormingsproces binnen de Westelijke Mijnstreek en vormen de basis voor een structurele samenwerking binnen onze regio. De plannen zetten de samenwerking binnen de waterketen en beheer van de waterketen op een structurele en doelbewuste manier voort. Tevens werken we toe naar een zo veel mogelijke klimaatadaptieve inrichting.

Op 21 april jl. heeft de raadspresentatie plaatsgevonden over het beleidsplan water en klimaatadaptatie. Hierbij lag het accent vooral op hoe we Stein klimaatbestendig kunnen maken en is voorgesteld hoe we het vaststellingstraject zouden kunnen belopen. Vervolgens is de afwegingsnotitie water en klimaatadaptatie ter behandeling in de beeld- en

oordeelsvormende raadsbijeenkomst op 9, respectievelijk 25 mei jl. aan de raad aangeboden. De bevindingen van de Raad zijn gebruikt bij het afronden van de water -en klimaatadaptatieplannen.

De vier plannen volgen de Afvalwaterplannen Westelijke Mijnstreek 2015-2020 op en liggen thans ter vaststelling voor. Het vaststellen van het beheerplan en het projectenplan water en klimaatadaptatie is een bevoegdheid van het college en zal plaatsvinden na een positief raadsbesluit inzake vaststelling beleids- en kostendekkingsplan water en klimaatadaptatie.

Vaststelling van de 4 plannen zal dit jaar ook in de regiogemeenten Beek en Sittard-Geleen plaatsvinden.

Argumentatie

Met het vaststellen van het beleidsplan wordt voldaan aan de eisen in de Wet milieubeheer en Waterwet

Het beleidsplan water en klimaatadaptatie beschrijft, als verplichte planvorm vanuit de wet milieubeheer, op hoofdlijnen hoe de gemeente invulling geeft aan de rioleringszorg. Het betreft een visie en strategie voor de lange termijn. Het beleidsplan geeft invulling aan de gemeentelijke zorgtaken ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast is invulling gegeven aan de doelen ten aanzien van de klimaatopgave, bescherming van de volksgezondheid en de waterkwaliteit.

Met het vaststellen van het beleidsplan houden we vast aan afspraken uit het Bestuursakkoord Water

Rijk, provincie, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben besloten samen te werken met als doel een doelmatiger waterbeheer. Dit besluit is vastgelegd in het nationaal Bestuursakkoord Water. Dit akkoord is het fundament voor de samenwerking van ca. 65 Nederlandse regio's en ook van de vijf Limburgse regio's waar de Westelijke Mijnstreek er één van is. Het beleidsplan en beheerplan stellen we als Westelijke Mijnstreek op, dus geldt voor zowel voor Beek, Sittard-Geleen als voor Stein. Hiermee zetten we de samenwerking voort.

De gestelde ambities van het voorgaande GRP zetten we voort in het nieuwe beleidsplan met oog voor de opgave van klimaatadaptatie.

De gemeente heeft in het voorgaande GRP 2015-2020 haar interpretatie gegeven van de drie zorgplichten van de wet gemeentelijke watertaken en haar ambities uitgesproken over de onderwerpen van afvalwater, hemelwater en grondwater. Om deze lijn voort te zetten hebben we de gestelde ambities overgenomen in het nieuwe beleidsplan. Deze ambities zijn namelijk nog steeds relevant voor de beheeropgave van de gemeente Stein. De bewustwording- en het gevoel van urgentie over de opgave van klimaatverandering is de laatste paar jaren sterk toegenomen. De gestelde ambities in dit beleidsplan hebben dan ook oog voor de opgave van klimaatadaptatie.

Één Beleidsplan en beheerplan voor de gehele westelijke mijnstreek

In de voorgaande planperiode is een proces in gang gezet tot het maken van een omslag van individuele partijen die hun onderdelen van de afvalwaterketen beheren, naar de Westelijke Mijnstreek die de afvalwaterketen beheert. Het is daarom belangrijk dat er één beleids- en beheerplan voor gehele Westelijke Mijnstreek is waarin het beleid, de uitgangspunten en werkwijze zijn vastgelegd en waar iedereen mee kan werken. Het kostendekkingsplan en projectenplan is gemeente specifiek en dus lokaal van aard. Door het kostendekkingsplan en projectenplan lokaal per gemeente in te vullen blijft het lokaal bestuur bepalend voor 'Wat gaan we waar en wanneer doen?' en 'Wat betaalt mijn burger? '.

Het kostendekkingsplan geeft inzicht in de kostenontwikkeling en dekking

In het kostendekkingsplan beschrijven we wat er nodig is om de kosten van de taken en projecten die we uitvoeren in de waterketen te dekken. Het kostendekkingsplan bouwt voort op het beleidsplan, beheerplan en projectenplan. In deze plannen staat beschreven wat we willen bereiken, hoe we dat doen, wat we uitvoeren, in welk jaar we dat doen en welke kosten hiermee gemoeid zijn. In dit kostendekkingsplan beschrijven we wat er nodig is om de kosten van de taken en projecten die we uitvoeren in de waterketen te dekken. Hierbij is gekeken naar de lange termijn (75 jaar), zodat er een compleet beeld is van alle kosten. De lasten worden gedekt vanuit de rioolheffing. De feitelijke rioolheffing wordt jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld in de belastingvoorstellen.

Klimaatadaptatiestrategie

We hanteren als basis om eerst de verbetermaatregelen en emissie maatregelen uit te voeren voordat we eventueel grootschalig gaan afkoppelen. Binnen de planperiode nemen we echter al afkoppelmaatregelen mee binnen de projecten en handelen we hierbij al klimaatadaptief. Op het einde van de planperiode voeren we binnen het samenwerkingsverband Westelijke Mijnstreek een nieuwe klimaatstresstest uit. Op basis hiervan bepalen we de vervolgstategie voor het invullen van de klimaatadaptatie. Hiermee voldoen we aan de wens van de Raad op stapsgewijs invulling te geven aan de strategie om te komen tot een klimaatadaptief Stein.

Kanttekeningen

De Planverplichting voor VGRP vervalt in Omgevingswet.

Met de invoering van de Omgevingswet vervalt de planverplichting van het GRP. Wel wordt aangeraden om een soortgelijk plan te behouden, want het is nodig om de watertaken planmatig uit te voeren, de riolen goed te beheren en om de hoogte van de rioolheffing te onderbouwen. De vorm waarin dit gebeurt zal veranderen, zodat het aansluit bij de plannen die er zijn voor wegen, groen, ruimtelijke ordening en andere vakgebieden en thema's. Met het recente BRP+ klimaatstresstest en de water en klimaatadaptatieplannen hebben we actuele gegevens en plannen, waar we voorlopig mee vooruit kunnen. Ze zijn zo opgebouwd dat ze als bouwstenen kunnen dienen voor de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma en Omgevingsplan.

Hittestressmaatregelen mogen niet worden toegekend aan de rioolheffing

Een belangrijk thema uit de klimaatadaptatie is hittestress. Hittestressmaatregelen mogen niet worden toegerekend aan de rioolheffing. Het voorstel is om er een apart beleidsveld van te maken, zodat er een specialist beschikbaar is die meedenkt om op de juiste locaties maatregelen te treffen.

De netto schuldquote en de solvabiliteit moeten binnen de gestelde grenzen blijven

In de jaarrekening 2020 zien we dat de netto schuldquote in meerjarig perspectief een stijgende en de solvabiliteit een dalende lijn laat zien. Deze trend noopt tot het nauwlettend volgen van de ontwikkeling van beide ratio's in de P&C documenten teneinde binnen de gestelde grenzen te blijven. Dit kan invloed hebben op de meerjareninvesteringsplanning en dus ook op het voorliggende projectenplan.

Financiële onderbouwing

De financiële consequenties van het beleidsplan, het beheerplan en het projectenplan zijn verwerkt in het voorliggende kostendekkingsplan. Uitgangspunt is dat alle lasten van de riolering volledig worden gedekt uit de opbrengsten van de rioolheffing. Om het kostendekkend tarief te bepalen is de contante-waardemethode gebruikt. Op basis van deze berekening zijn de scenario's nader uitgewerkt om te komen tot een kostendekkende rioolheffing.

De rioolheffing is een combinatie van een eigenarendeel en een gebruikersdeel. Het eigenarendeel bestaat uit een vast tarief per perceel. Het gebruikersdeel is afhankelijk van de hoeveelheid water die wordt afgevoerd.

Tabel 1 Tarieven rioolheffing gebruikers 2021

Hoeveelheid water	Gebruikersdeel
1-100 m3	€ 50,-
100-200 m3	€ 100,-
200-300 m3	€ 150,-
Meer dan 300 m3	€ 220,- vermeerderd met € 110,- per 100 m3 of deel daarvan waarmee de hoeveelheid water 400 m3 te boven gaat, tot een maximum van € 15.000,-

In 2021 bedroeg het eigenarendeel € 153,45,- per perceel. Hierbij dient als kanttekening geplaatst te worden dat er in dat jaar € 180.000 vanuit de voorziening is gestort. De eigenlijke hoogte van de heffing (eigenarendeel) bedroeg hierdoor circa € 168,-.

Om scenario's te kunnen vergelijken gaan we in de berekening uit van een rioolheffingsbedrag van een gemiddelde woning, dit is € 253,45 in 2021 (eigenarendeel en gebruikersdeel 100-200m3). De verwachte stand van de voorziening per 1-1- 2022 bedraagt € 758.000. In het kostendekkingsplan hebben we een viertal scenario's opgenomen:

- scenario A: direct kostendekkend tarief op de lange termijn
- scenario B: geleidelijke stijging van het kostendekkende tarief met € 8,50
- scenario C: jaar op jaar kostendekkend tarief
- scenario D: geleidelijke stijging van het kostendekkende tarief met € 8,50 met temporiseren van investeringen 2024 t/m 2027

Scenario D is het minimumscenario. In dit scenario is doorgerekend wat er gebeurt als we voor de verbetermaatregelen van 2024-2027 (circa 3,46 milj.) in plaats van 4 jaar, 7 jaar (2024-2030) gebruiken om deze projecten uit te voeren. Ook voor vervanging van vrijvervalriolen hebben we de maatregelen van 2024-2027 (circa 5,3 milj.) uitgespreid tot 2030. De emissie maatregelen hebben we, in plaats van 2023 tot 2025 (circa 1,7 milj.), nu verspreid over 2024 t/m 2027. De maatregelen zijn wel nodig en worden daarom wel uitgevoerd, alleen later dan in eerste instantie gepland.

Daarnaast hebben we elk scenario voorzien van een variant 1 t/m 3. Het afkoppelen is één van de bouwstenen om voor 2050 Stein klimaatbestendig te maken. In het BRP+ en de klimaatstresstest zijn de bouwsteen opgenomen van het afkoppelen van 25% van het verhard oppervlak (variant 1) dat nu nog is aangesloten op het gemengde riool. Afkoppelen is kostbaar, daarom hebben we uitgerekend welk rioolheffingstarief nodig is als we uitgaan van 12,5% (variant 2, gebaseerd op een inschatting van de gebieden waar we nu al het beeld hebben dat we willen afkoppelen) en 0% afkoppelen (variant 3).

Het verloop van de ontwikkeling van het riolering en voorziening riool (binnen de planperiode) is weergegeven in de navolgende tabellen.

Tabel 2 Ontwikkeling tarief planperiode

	Scenario A 1 t/m 3	Scenario B 1 t/m 3	Scenario C 1 t/m 3	Scenario D 1 t/m 3
2022	€ 321,-	€ 262,-	€ 273,-	€ 262,-
2023	€ 321,-	€ 270,-	€ 273,-	€ 270,-

2024	€ 321,-	€ 279,-	€ 276,-	€ 279,-
2025	€ 321,-	€ 287,-	€ 285,-	€ 281,-
2026	€ 321,-	€ 296,-	€ 293,-	€ 285,-
2027	€ 321,-	€ 303,-	€ 303,-	€ 288,-

Tabel 3 Ontwikkeling voorziening riolering (euro, stand einde jaar)

	Scenario A 1 t/m 3	Scenario B 1 t/m 3	Scenario C 1 t/m 3	Scenario D 1 t/m 3
2022	€ 1.307.000	€ 638.000	€ 758.000	€ 638.000
2023	€ 1.824.000	€ 594.000	€ 758.000	€ 594.000
2024	€ 2.296.000	€ 613.000	€ 758.000	€ 620.000
2025	€ 2.660.000	€ 629.000	€ 758.000	€ 620.000
2026	€ 2.927.000	€ 651.000	€ 758.000	€ 620.000
2027	€ 3.074.000	€ 651.000	€ 758.000	€ 620.000

Vergelijking scenario's

De scenario's geven een keuze over de tariefsontwikkeling in de periode 2022-2026 en over de inzet op afkoppelen/anders (varianten 1 t/m 3) omgaan met hemelwater op de langetermijn.

De scenario's hebben vooral effect op de rioolheffing op de korte termijn. De kostendekkingberekening van scenario A laat zien dat op lange termijn een flinke stijging nodig is om de rioolheffing kostendekkend te houden. Omdat bij deze variant A er sprake is van een langdurige negatieve stand van de voorziening, en omdat dat niet is toegestaan, valt deze variant af.

Met scenario B en C kan worden gekozen voor een gematigde stijging, waarbij er een ander verloop van de stand van de voorziening is. In tabel 2 en 3 is dit voor de planperiode getoond. Bij scenario B is, ten opzichte van het huidige tarief (in 2021), er in 2022 een stijging nodig van het kostendekkende tarief van € 8,50. Om een gelijkmatige stijging van €8,50 per jaar mogelijk te maken zal er in 2022 en 2023 een bedrag uit de voorziening onttrokken moeten worden. Bij een direct kostendekkend tarief van scenario C, waarbij geen onttrekking uit de voorziening nodig is, zal de heffing in 2022 met € 20,- stijgen ten opzichte van 2021.

Scenario D is het minimumscenario. Het spreiden van de investeringen (verbeter-, emissie- en vervangingsmaatregelen) ook over de periode 2028 t/m 2030 geeft op de korte termijn een gematigder stijging van het kostendekkende rioolheffingstarief. Doordat investeringen later worden uitgevoerd is de benodigde stijging minder groot. In het tarief op de lange termijn is er weinig verschil, doordat de investeringen net na de planperiode alsnog zijn voorzien.

Het afkoppelen/ anders omgaan met hemelwater (varianten 1 t/m 3) heeft op de langere termijn effect, omdat het vanaf 2028 (tot 2050) wordt ingezet. Afhankelijk van de keuze heeft het tot 88 euro effect op de hoogte van het kostendekkende rioolheffingstarief. Dit maximum verschil zal optreden in 2050.

Voorstel voorkeursvariant B

Wij adviseren u om te kiezen voor scenario B als voorkeursvariant. Hierbij handhaven we de tarieven rioolheffing gebruikers conform de rioolheffing 2021 en wordt het eigenarendeel

jaarlijks met € 8,5 verhoogd totdat het kostendekkende tarief bereikt is. Om in de eerste jaren kostendekkend te zijn wordt er in 2022 circa € 120.000 en in 2023 circa € 44.000 onttrokken aan de voorziening. We verkrijgen hierdoor een geleidelijke stijging van het rioolrecht waarbij de investeringen conform het projectenplan kunnen worden uitgevoerd. Er resteert voldoende ruimte binnen de voorziening om eventuele onvoorziene omstandigheden te kunnen opvangen. De feitelijke rioolheffing en hoogte van eventuele onttrekking uit de voorziening wordt jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld in de belastingvoorstellen.

Bijdrage aan strategische toekomstvisie 2018-2022

Het beleidsplan water en klimaatadaptatie draagt bij aan kernwaarde 2: een duurzame leefomgeving met unieke waarden met name aan de doelstelling duurzame ontwikkeling: energietransitie en klimaatadaptatie. Hierin is benoemd dat we de komende jaren ten gevolge van de doelstellingen uit het Parijs Klimaatakkoord staan voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie.

Relevante beschikbare achtergrondinformatie

1. Beleidsplan water en klimaatadaptatie Westelijke Mijnstreek 2022-2027
2. Beheerplan water en klimaatadaptatie Westelijke Mijnstreek 2022-2027
3. Projectenplan water en klimaatadaptatie gemeente Stein
4. Kostendekkingsplan water en klimaatadaptatie gemeente Stein

Burgemeester en Wethouders,

de Secretaris,

de Burgemeester,

